

Kontrollkäik OÜ Häge Aa Hooldekodusse

(1) Öiguskantsleri nõunikud kontrollisid 29.01.2013 sellest ette teatamata OÜ-le Häge kuuluvat Aa Hooldekodu (edaspidi *hooldekodu*).

Hooldekodus osutatakse ööpäevase hoolduse teenust. Kontrollimise ajal oli teenusel 160 inimest.

Öiguskantsler kontrollis hooldekodu viimati 18.06.2007 ja 02.08.2007.¹

(2) Öiguskantsler kontrollis, täites ühtlasi piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastase konventsiooni fakultatiivse protokolli artiklis 3 sätestatud riigi ennetusametuse funktsiooni, kas hooldekodus on tagatud ööpäevast hooldust saavate isikute põhiõigused ja -vabadused.

(3) Kontrollkäigu kestel külastasid öiguskantsleri nõunikud ööpäevase hoolduse ruume ning vestlesid hooldekodu juhiga. Öiguskantsleri nõunikud pöörasid kõrgendatud tähelepanu ööpäevasel hooldusel viibivate isikute vabaduspõhiõiguse tagamisele ja elamistingimustele.

(4) Öiguskantsleri seisukoht

Kontrollkäigu tulemusel tuvastas öiguskantsler järgnevad probleemid:

- 1) hooldekodus on eraldusruum (p 4.1);
- 2) hooldekodus olevatelt suitsetamisaladelt leviva suitsu mõju hooldekodus viibivate isikute tervisele (p 4.2).

(4.1) Eraldusruum

Ringkäigul hooldekodus nähtus, et hooldekodus on alles eraldusruum. Eraldusruumi uks oli lukus. Eraldusruumis oli madratsita voodi ja kasutamist mitte võimaldav WC-pott. Eraldusruumi sisustus oli selline, mis võimaldas tekitada vigastusi (katkised esemed, WC-poti kõrval asuv madal eraldussein oli teravate servade ja nurkadega). Ruumis oli kasin üldvalgustus, selles oli tunda suitsulehka ning ruum oli üleüldiselt räämas seisukorras. Hooldekodu juhi sõnutsi eraldusruumi ei kasutata. Samas oli ühel hooldekodu seinal oleval OÜ Häge infolehel (Aa hooldekodu hoolealuse vastutus) viidatud võimalusele vajadusel teistest hoolealusest eraldamisele kuni kiirabi või politsei saabumiseni (selles puudus selgitus, kuhu isik eraldatakse).

Isiku eraldamise puhul on tegemist põhiseaduse (PS) § 20 kaitsealasse jäävat vabaduspõhiõigust väga intensiivselt riivava toiminguga. Põhiseaduse järgi on lubatud vabaduspõhiõiguse piiramine ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras ainult PS § 20 lõikes 2 loetletud põhjustel. Sotsiaalteenuse osutamisel reguleerib isiku vabaduspõhiõiguse piiramist sotsiaalhoolekande seadus (SHS). Selle § 20¹ lõike 1 järgi võib vabaduspõhiõigust piirata isikutel, kes on paigutatud hoolekandetasutusse kohtumääruse alusel vastavalt SHS §-le 19,² ning isikutel, kes saavad ööpäevaringset erihooldusteenust. Nimetatud isikute vabaduspõhiõigust võib piirata üldjuhul vaid eraldusruumi paigutamise teel

¹ http://oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/kontrollkaigu_kokkuvote_aa_hooldekodu.pdf.

² SHS § 19 kohaselt võib isiku kohtumäärusega hoolekandetasutusse paigutada ööpäevaringsele erihooldusteenusele.

(SHS § 20² lg 1). Seega on lubatud sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud tingimustel ja viisil piirata vabaduspõhiõigust vaid ööpäevaringset erihooldusteenust saavatel isikutel.

Kuna hooldekodu ei osuta ööpäevaringset erihooldusteenust, ei ole lubatud seal isikute eraldamine. Kuigi hooldekodu juhi sõnul eraldusruumi ei kasutata, leiab õiguskantsler, et hooldekodu eraldusruumi sisustust ja funktsiooni tuleb hooldekodul muuta. Eraldusruumi olemasolu asutuses, kus eraldamiste läbiviimine ei ole lubatud, kätkeb iseenesest potentsiaalset ohtu vabaduspõhiõigusele ning jätab võimaluse selle põhjendamatuks piiramiseks. Hooldekodu eraldusruumi äärmiselt halba seisundit arvestades tekib sellesse paigutamisel oht ka eraldatu elule ja tervisele, kuna ruum on ebaturvaline ning selles on võimalik tekitada endale vigastusi.

Eelnevast tulenevalt teeb õiguskantsler OÜ-le Häcke ettepaneku muuta hooldekodus oleva eraldusruumi sisustust ja funktsiooni, et oleks kõrvaldatud oht vabaduspõhiõiguse piiramisele Aa hooldekodus.

(4.2) Suitsetamisalad

Hooldekodu siseruumides oli igal korrusel lubatud suitsetamine. Suitsetamiseks olid ette nähtud kindlad ühiskasutuses oleva koridoriga ühendatud alad, millel puudusid ukсед. Hooldekodu koridorides oli tunda tugevat suitsulehka, mis levis ka telerivaatamise alal. Lisaks olid suitsuruumi läheduses teenusel viibivate isikute magamistoad.

Tubakasuits avaldab isikute tervisele ebasoovitavat mõju ning ohustab nii aktiivselt suitsetajaid kui ka passiivseid suitsetajaid.³ PS § 28 lõike 1 järgi on igaühel õigus tervise kaitsele. Õigus tervise kaitsele hõlmab ka seda, et saastatud siseõhk ruumides ei mõjuks isikute tervisele halvasti. Viimasel eesmärgil on seadusandja näinud tubakaseaduse (TubS) 5. peatüki 2. jaos ette kohad, kus on suitsetamine keelatud või piiratud.⁴ Hoolekandeaasutuses, kus osutatakse ööpäevase hoolduse teenust, ei ole iseenesest suitsetamine siseruumides keelatud ning seega võib otsustada sellise asutuse valdaja enda äranägemisel, kas ta lubab asutuses suitsetamist või mitte. Kui aga asutus on otsustanud lubada suitsetada siseruumides, tohib seda teha vaid suitsetamisruumis või -alal, mis vastab TubS § 30 lõigetes 3 või 4 sätestatud nõuetele.

Ööpäevasel hooldusel olijatele tuleb tagada teenusel viibides ruumides sisekliima, mis ei kahjustaks nende tervist. Õiguskantsleril tekkis aga kontrollkäigu järgselt kahtlus, kas hooldekodu suitsetamisalad ja nende ventilatsioon tagavad hooldekodu ruumides viibijatele tervisliku sisekliima.

Eelnevast tulenevalt soovib õiguskantsler OÜ-l Häcke vaadata hooldekodus üle suitsetamise korraldus siseruumides ning tagada ööpäevasel hooldusel olevate isikute tervise kaitse.

³ Tervise Arengu Instituudi trükis „Passiivne ehk kaudne suitsetamine“ (2011). Kättesaadav elektrooniliselt: <http://www.tai.ee/et/valjaanded/trukised-ja-infomaterjalid/download/40>.

⁴ Tubakaseaduse eelnõu seletuskiri seisuga 20.04.2004, nr 350 SE, kättesaadav arvutivõrgus: http://www.riigikogu.ee/?op=emsplain2&content_type=text/html&page=mgetdoc&itemid=041110026.

(5) Kokkuvõte

Õiguskantsler teeb kontrollkäigu tulemusel isikute põhiõiguste ja -vabaduste tagamiseks OÜ-le Häcke ettepaneku muuta hooldekodus oleva eraldusruumi sisustust ja funktsiooni, et oleks kõrvaldatud oht vabaduspõhiõiguse piiramisele Aa hooldekodus.

Lisaks soovib õiguskantsler OÜ-l Häcke vaadata hooldekodus üle suitsetamise korraldus siseruumides ning tagada ööpäevasel hooldusel olevate isikute tervise kaitse.

Õiguskantsler palub OÜ-lt Häcke teavet tehtud ettepanekute ja soovituse täitmise kohta hiljemalt 01.08.2013.